

serend (zie document 5, pag. 55). Het uitgangspunt van het basisonderwijs en de eerste graad secundair onderwijs – kunst als een rijkdom aan zich steeds vernieuwende talen om de werkelijkheid te ordenen en te onderzoeken – is hier zo goed als verdwenen, met als gevolg dat de cultuurparticipatie die het secundair onderwijs voor ogen heeft een sterk consumptief karakter dreigt te krijgen. Met wat slechte wil kan je de eindtermen van de tweede en de derde graad als volgt interpreteren: kunst- en cultuurbeleving zijn verrijkend; de leerlingen moeten er dus belangstelling voor krijgen; en als ze iets niet mooi vinden, moeten ze tolerant zijn. Dat krijg je natuurlijk als je kunst alleen maar beschouwt ‘als statussymbool, als uiting van een persoonlijke esthetische smaak of als een functioneel element’ (eerste vakoverschrijdende eindterm muzisch-creatieve vorming tweede graad).

Hoe kan de overheid aan ‘kwaliteitsopvoeding’ doen als de eindtermen zelf getuigen van een gebrek aan visie op het onderwerp? Men is niet verder geraakt dan aan te geven dat muzisch-creatieve vorming een plaats moet krijgen in de volledige schoolloopbaan. Misschien onderschat ik het belang van deze stap op zich, maar in elk geval is er nog veel werk aan de winkel. Cultuurparticipatie start inderdaad met positieve ervaringen. En een ervaringsgerichte en geïntegreerde aanpak biedt zeker heel wat kansen op een intense ervaring en blijvende betrokkenheid. Maar dan moeten zowel de lerarenopleiding als de navorming hierop afgestemd worden en ruimte maken voor zowel didactische als inhoudelijke hervormingen. Nu zijn de meeste scholen en leerkrachten niet klaar voor een vakoverschrijdende aanpak, met ruimte voor onder andere muzisch-creatieve vorming. Als ze al voldoende bewegingsruimte krijgen binnen de door de koepels opgelegde regelgeving met betrekking tot de uitvoering van de vakgebonden eindtermen.

Naast een grondige bezinning over de lerarenopleiding zouden ook de eindtermen zelf – en de erbij horende uitgangspunten – mogen herschreven worden. In de lijn van de eindtermen muzische vorming in het lager onderwijs en artistieke opvoeding in de eerste graad secundair onderwijs mogen kennis, vaardigheden en een onderzoeksmatige aanpak wat meer in de verf gezet worden, in de plaats van tentatief te focussen op de na te streven attitudes (participatie en belangstelling). Als men het meent dat de vakoverschrijdende eindtermen ‘een minimale democratische toegang tot het algemene cultuurogoed’ moeten bieden, dan moet men expliciet wat meer ruimte voor culturele bagage voorzien. Een kwalitatieve cultuurbeleving staat immers niet los van specifieke kennis en inzichten. Die culturele bagage mag men echter niet zonder meer verwachten van de bestaande algemeen vormende vakken, alleen al omwille van het feit dat die een minder grote plaats innemen in het technisch en beroepsonderwijs. Bovendien hebben heel wat opleidingen in het technisch secundair onderwijs geen vak artistieke opvoeding meer na de eerste graad. Zo is het in mijn ogen onbegrijpelijk dat richtingen als Houttechnieken of Bouwtechnieken geen vak kunstgeschiedenis hebben. En niet alle leerlingen hebben een bevlogen leerkracht die een verbinding maakt tussen de praktijkleerstof en voorbeelden uit de kunstgeschiedenis, of die artistieke uitdagingen mogelijk maakt via de praktijkopdrachten. Een leerkracht met een hart voor theater, die technische keuzes in verband kan brengen met een artistieke visie. Of die de leerlingen laat kennismaken met de technische beroepen in de culturele sector. Waarmee ik meteen aantoon dat een goede culturele bagage niet uitsluitend in de lessen algemene vorming hoeft verworven te worden. Maar een geïntegreerde benadering vergt veel meer creativiteit,

engagement en inzicht van de leerkracht dan een vakmatige benadering.

Een blik op de websites van de CANON Cultuurcel, Kunst in Zicht, en heel wat vormings- en culturele instellingen leert dat er een jungle aan initiatieven bestaat die bruggen bouwen tussen cultuur en onderwijs. Ook het toekomstige kunstendecreet, dat voorziet in subsidies voor kunsteducatie (zie *Etcetera* 86, p. 45), en het op te richten Steunpunt Cultuur-Onderwijs voorzien in de behoefte aan een praktijkgerichte interactie tussen cultuur en onderwijs. Al deze initiatieven hebben niet alleen behoefte aan een organisatorische en communicatieve coördinatie. Er moet ook gewerkt worden aan een theoretisch onderbouwde inhoudelijke ondersteuning; een visie van waaruit scholen zich met volle enthousiasme in artistieke projecten kunnen gooien en materiaal dat leerlingen en leerkrachten de nodige sleutels aanreikt om de zich steeds ontwikkelende artistieke talen te kunnen volgen. Hierin zie ik een taak voor de sectorale steunpunten, in samenwerking met de toekomstige kunsteducatieve organisaties, geëngageerde leerkrachten en de academische wereld.

Ik formuleer dus zeker geen voorbehoud tegen de gegeven vrijheid of tegen de optie om ook het creatieve *handelen* een plaats te geven in het secundair onderwijs. Ik vrees alleen dat vrijheid zonder visie en handelen zonder inzicht in de kaart spelen van een consumptieve cultuurbeleving (een belevingscultuur), waarin artistiek onderzoek – als kunstenaar én als toeschouwer – meer dan ooit voorbehouden blijft voor de *happy few* die een bevlogen leerkracht hadden en/of voldoende algemene of artistieke vorming kregen tijdens hun schoolloopbaan.

Volgende websites bieden, o.a. via hun talloze links, een schat aan informatie:
www.ond.vlaanderen.be
www.gemeenschapsonderwijs.be
www.vsko.be